

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

A „KELET” előfizetési díja:
 Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
 Egész évre 16 frt.
 Félévre 8 „
 Negyedévre 4 „
 Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.
 Egyos szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főttér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJZÁTNAK.
 Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A kolozsvári m. kir. közép-tanodái tanárképezdéről.

Videant consules . . . !

II.

Lássuk most a képezde növendékeit származás, nemzetiség — és mert talán érdekelhet — vallás tekintetében is.

Több Ruthen	Német Román	Ma- gyar	Izra- elita	Unit.	Luth.	Ev.	Gör. keleti	Gör. kath.	Rom. kath.	Többi magyar ország	Erdély részi	Összeg	Tanfélévek.
1	1	33	—	2	—	13	—	2	18	3	32	35	187 ¹³ II.
2	3	44	—	4	—	22	—	4	19	9	40	49	187 ¹⁴ I.
2	3	48	—	4	—	22	—	4	24	7	47	54	187 ¹⁵ I.
2	1	62	—	4	—	28	—	2	32	6	61	67	187 ¹⁶ I.
2	2	61	—	4	—	28	—	1	31	5	60	65	187 ¹⁷ II.
1	1	80	—	7	—	29	—	2	41	4	80	84	187 ¹⁸ I.
1	1	76	—	6	—	28	—	2	40	4	76	80	187 ¹⁹ II.
1	5	74	—	10	—	34	—	4	31	15	68	83	187 ²⁰ I.
1	5	72	—	10	—	34	—	4	29	12	69	81	187 ²¹ II.
1	5	68	—	6	—	31	—	4	29	16	59	75	187 ²² I.
—	5	58	—	6	—	26	—	4	25	10	55	65	187 ²³ II.

Mit mutatnak e számok? Mutatják a) hogy ezen intézet ép úgy, mint maga az anyaegetem, főkép az erdélyi részekből kapja növendékeit, a mi tökéletesen rendén van s azt bizonyítja, hogy ezen egyetem valóságos szükségét pótol. Mutatják b) azt is, hogy a Királyhágón-túli szomszédos megyék ifjai is mindinkább ellátogatnak ide és nem mennek, mind a túlnépes budapesti egyetemre. Mutat-

ják c) hogy növendékei túlnyomó számmal magyarok, s hogy e tekintetben ezen képezde hasonlíthatlanul inkább magyar, mint a budapesti. Végre d) mutatja azt is, hogy vallás tekintetében is teljesen megfelel az erdélyi-részi viszonyoknak, mert valamint a legtöbb magyar közép-tanoda r rom. katolikusok és ev. reformatusok kezében van, ugy a képezdei növendékek is leginkább e két felekezethez tartoznak.

A számok kétségbevonhatlan és hangos tanúsága szerint a kolozsvári közép-tanodai tanárképezde a lehető legegyszerűsebb, mert legtermészetesebb alakpon nyugszik, az erdélyi-részi viszonyoknak és érdekeknek tökéletesen megfelel és folytonos gyarapodásnak örvend.

Lássuk már most, mi volt eddigelő haszná és eredménye?

Mielőtt itt is a számokat beszéltetnők, felvilágosításul előre kell bocsátanunk egyet-mást a képezde szervezetéről. Az eredeti szervezet szerint a képezdének kétféle tagjai voltak, u. n. rendesek, azaz olyanok, kik mint tanárjelöltek az államtól 300 forint ösztön-díjat élveznek, és rendkívüliek, azaz olyanok, kik (a tanárjelöltség czimén legalább) ösztön-díjat nem kapnak. Ezekhez járultak, mint vendégek azon egyetemi hallgatók, kik minden kötelezettség nélkül egy vagy több gyakor-latra eljártak az illető tanárok engedélyével. Ezekhez járultak az 1875-iki szervezés szer-int, az ugynevezett előkészítő évfolyamba tar-tozók, kik ugyan még nem tagjai a képez-dének, de még is kötelezik magokat az előirt tanrend szerint hallgatni az előadásokat s kik közül vétetnek fel szigorú írásbeli és szóbeli vizsgálat alapján a rendes és rendkívüli, azaz ösztöndíjas és nem ösztöndíjas tagok.

Ebből látható, hogy tulajdonkép csak a rendes és rendkívüli tagokat szabad a képez-de valódi növendékeinek tekinteni, a kiket már az első táblázatban a legalsó rovatban elkülönítettünk volt.

Ilyen egyén a képezde felállításától fogva az 187¹³ tanév végéig összesen volt 107, még pedig 51 rendes és 56 rendkívüli tag. Hogy ezek miként vitézkedtek, azt a jövő számban mutatjuk ki.

Non quis, sed quid.

— A képviselőház pénzügyi bizottsága tegnapelőtt a kereskedelmi tárcza költségvetését vet-te tárgyalás alá. Lukács B. kívánja, hogy az ipar és kereskedelem terén újabb irány követessék,

mint Cannizzaro barátja, régebben ismerkedett meg Petőfivel. De ez még nem jogosítana fel, ötét bár csak a függelékben tárgyalandó Petőfianusok kö-zé sorozni; hanem igen is a herczeg következen-dő ígérete, melyet 1878. Január 3. kelt leveléből veszek át: „Del loro valentissimo Petőfi spe-ro tradurre in Italiano qualche poesia; ma per ora mi manca il tempo, essendo occupato nella stampa della versione dell' Ifigenia in Aulide o degli Eracliidi d'Euripide stb.” Magyarul: „Oha-togtom, hogy az önök igen kitűnő Petőfijének ne-hány költeményeit olaszra lefordítsam; mostanság nincs időm, lévén igen elfoglaltva az Euripides utána készült Iphigenia és Herakles-féle fordításom nyomtatásával.” Azóta rég megjelentek ezek az Euripides-féle darabok s van tudomásunk arról is, hogy a herczeg más irányban is nem csak meg-irtotta Magyarország irodalma iránt rokonszen-vét, hanem folyrást növelte.

Igy tehát örömmel constatálhatjuk, hogy Petőfi eljutott Siciliának harmadik, még pedig legnagyobb szegletébe is: a fővárosba. Mert e Spuches palermói lakós, lévén jelenleg az ottan a mult száz dereka óta virágzó hírneves királyi tud.-akademia elnöke.

Nem kísérhetem meg e helyen ennek a legfiatalabb és mégis legöregebb, sőt Petőfinél is idősebb Petőfianusnak jellemzését. Di Pietro f.-id. műve erre a czélra hat lapot fordít, melyet ugyan könnyen lehetne magyarosítani a szerző tiszta, állítászó stílusából; csakhogy ez igen mesze vinne. Di Pietro szerint Palermóban született volna De Sp. 1819-ben, jelenleg tehát életének 60. évében állana. Sokat nem irt számszerint; de ige-nis értékre nézve. Tudós archéolog és kiváló költő; még pedig nem csak olasz és nem csak latin költő; hanem irt ez a sajtóságos író igen szerd darabokat azon a nyelven is, mely szülőföld-jének legclassicusabb hajdani nyelve volt: helle-nöl. Az idegen nyelvű eredeti költeményből egész kötetet tett közbe az elmúlt évben, (Carmina Latina et Graeca Josephi De Spuches. Accedunt

szükség esetén anyagi áldozatok igénybevételével is. Wahrmann: az államháztartás rendezésének kérdését s ennek következtében a takarékságot sem szabad szem elől téveszteni. Kemény minisz-ter: az adott viszonyokhoz képest s a rendelkezé-sére álló anyagi eszközöknek megfelelő eredmé-nyeket is értek el, pl. a háziipar, lótenyésztés stb. terén. Még sok ága van a nemzet gazdaságának, pl. a borkereskedés, marhatenyésztés, a melyeken lendíteni kell, s ezekre vonatkozólag annak idején határozott és részletes terveket fog bemutatni, s akkor igénybe veendi a hangoztatott áldozatkész-séget. Móricz Pál különösen a mezőgazdaság fej-lesztését hangsúlyozza. Bujanovics szerint az egyen-súlyt nemcsak a körlehelten gazdálkodás által kell és lehet elérni, hanem azáltal, ha másrésről az ország vagyamosodását emeljük és fejlesztjük. Elismeri, hogy eddig is mutathat elő a kereske-delmi minisztérium eredményeket, de ez még ki nem elégítő. Megkezdve a részletes tár-gyalás, a keleti marhavész s más járványok el-fojtására előirányzott 39.000 frt az előadó indít-ványára 90.000 frtra emeltetett, az eddigi ösz-szeg elégtelennek mutatkozván. Felhivatott azután a kormány figyelme a szabaddalmi kérdés törvény-hozási rendezésére, az ipartörvény revidisójára sz az ipari szakoktatás fejlesztésére s a háziiparral fog-lalkozó egyletek s tanintézetek segélyezésére. Azon indítvány tárgyalása, hogy az államjavarok, bányák stb., a kereskedelmi minisztériumhoz, s viszont a posta- s távirda-ügyek a közlekedéshez tételesenek át, az általános költségvetési vitára halasztatott. Egyes bizottsági tagok hangsúlyozták a marha-tenyésztés s öntözési rendszer fontosságát, s azok segélyezésének szükségét, a mit a miniszter is el-ismert. Felhivandónak határozatott továbbá a je-lentésbe a ház s a kormány figyelme a közgaz-dásági adatok gyűjtésének s összeállításának mi-előbbi megkezdésére, tekintettel az ily adatok szükséges voltára a monarchia két állama közti kiegyezési tárgyalásoknál. A Boszniaába küldött ma-gyar postatiszték iránti kérdésre a kormány ré-széről azon válasz adatott, hogy e mozgósított pos-tatiszték illetményei a közös hadügyi tárcza által fedeztetnek, itthon pedig helyök ideiglenesen al-kalmazott hivatalnokokkal pótolatik. A tárcza költségvetésének egyes tételei változatlanul elfo-gadtattak.

— A képviselőház pénzügyi bizottsága jan. 14-ikén a tegnapi lapunkban előadottak után tárgyalta a III. fejezetet. (Országgyűlés.)

Szögyény László előadó indítványára a Deák Ferencz síremléke előirányzott 72.000 frtot, a mely összeg tavaly is előirányzatott, de nem költetett el, a bizottság elfogadta.

quaedamvariorum interpretationes Panormi. Ex ty-pis P. Montaina & Sociorum 1877.) mely egy-zesr mind összegyűjtött művének (Opere) III. kö-tetét képezi. Mutatványul közlök ebből kétfend-beli epigrammot, miután ugys rövidék, lévén t. i. más szóval csak jó epigrammok. Az egyik a szerző egészszeges humorjáról tanusodik:

ΕΙΣ ΟΡΗΥΙΑΔΟΝ.

Επιγραμμοί.
 Τὰς ἐσχάτας Θούριλλος
 Τιμωρίας ἐλέγχετο.
 Ἄλλο ἔσιγος ὀνειραῖ
 Καὶ φανταζομένη ὀχλοκρατοῖν.
 Πάσι δὲ ὡς ὁ δοῖται,
 Ἄλλ' οὐ θέλει δοῖσθαι.

A másik pedig egyetlen rövid distichonban egész életrajzát adja a herczeg nagyatyjának és ezzel közbefáradlag költőnkől legalább mint fontos biographiai adat közlendő:

ΥΠΟ ΕΙΚΟΝΙΚΩΙ ΑΓΑΛΜΑΤΙ.

συναρπάζει τὸ ὄψιν Ἀετοπῆνός καὶ Ἀμάτον
 πᾶσι πονοῦ τοῦ πρὸς πατρός μου Ἐπιγραμμοί.
 Ἐκπολύσθησαν Μαίονος, πρόγονος Παράκου
 Φρονέον, καὶ Γάλλου ἐξέβαλ' Αἰδανίης.

Magyarosítva egyszerű prozában ez utóbbi epigrammot körülbelöl ily formán adnám: „Felirat de Spuches J. tábornok nagyatyjám szobrára.”

Hadat viselt a Mórók ellen; Palermó város őrségét Vezetélt és kiűzte a Franczaid Itáliából.

Már ez a rövid néhány sor, még pedig csu-pán csak tudós költői működéséből, kézzel fogha-tóan bizonyítja, hogy humorteljes lángoló ha-zafi s erősen családi érzelmű férfi ez, szóval: Pe-tőfi rokon szelleme! De elvégre is az efféle ide-gen nyelvű költszetet inkább csak játékszer nagy költők kezében. Nézzünk tehát eredeti költeményt anyanyelvén, miután tőle ugy sem áll még ren-delkezésünkre valamely Petőfi fordítása. A tér ki-mélése végett nem közlöm az eredeti szövegét en-nek a gyönyörűséges sonettnek; hanem legyen szabad csupán (már másutt megjelent) német hű fordításomban ide iktatni. (Gli occhi siciliani):

Wahrmann Mór indítványára a képviselő-ház költségei 8 helyett 9 hónapra irányoztattak elő, s így e czimen 74.000 frttal több szavazta-tott meg, összesen tehát e czimen 1.809,000 fo-rint állapítottatt meg.

Hosszabb vitát idézett elő a IV. fejezet (Kö-zösügyi kiadások), melynél Szögyény László előadó azon észrevételt teszi, hogy az oc-cupationalis költségekre a delegatiók által megsza-vazott 20 milliónak reánk eső része nincs felvéve.

Wahrmann Mór az összeg felvételét ki-vánja.

Bujanovics Sándor az egész fejezetet függőben hagyni kéri, míg a delegatiók végleg nem határoznak a kiadások mennyiségéről.

Hegedüs Sándor nem tartja a költségvetés keretébe illeszthetőnek ezen rendkívüli viszo-nyok által előidézett szükségletet s elégnék tartja a tényleg fizetendő kamatok felvételét.

Móritz Pál nem akarja a mérleget ron-tani s Franciaország példájára ily rendkívüli ki-adásoknak csak tényleges kamatszükségletét tartja fölveendőnek.

Horváth Lajos az eddigi praxis alapján is folveendőnek tartja az occupationalis költsé-geket; hasonló értelemben nyilatkozik Lukács Béla.

Csengery Antal a kérdésnek függőben hagyása mellett emel szót.

Tisza és Szapáry gr. miniszterek a vi-ta közben többször felszólalván, előadják az ind-o-kokat, melyek a költségvetésnek ily alakban elő-terjesztésére bírták a kormányt. Ezek között a leg-fontosabbak: hogy a delegatiók még nem fejez-ték be működésüket, s hogy a végleges összeg még megszavazva nincs; valamint, hogy az ed-digi határozatok értelmében ezen költségek külön lesznek evidentiában tartandók. Egyébiránt a kor-mánynak sem titkolódzás, sem leplezés nem volt s nem is lehetett szándékában, mert hiszen ezen ügyek nyilvánosan tárgyalattak, s a határozatok köztudomásúak. A költségvetések összehasonlításá-nak nem válnék hátrányára a kérdéses összeg fel-vétele, mert akkor a mult évben e czimen meg-szavazott összeg is felveendő lévén, az idei köl-tségvetés sokkal előnyösebbnek mutatkoznék a mult évinél.

A vita befejeztetvén, Csengery s illetőleg Bujanovics indítványa fogadtatott el, mely szerint e kérdés a delegatiók végleges határozatáig füg-gőben hagyatik.

Változtatlanul elfogadtattak kisebb érdekl felszólalások mellett az V. és VI. fejezet (Nyug-díjak) a VII. és VIII. fejezetek (Államadósságok

Die sicilianischen Augen.

Der fränkischen Schönen Augen, jene lichten,
 Worat! Vanchus so stolz — ihr Ruhm muss schweigen;
 Das Ilion vermocht' einst zu vernichten.
 Achias Fraunauß' selbst muss sich neigen.
 Der Sonne Schwester auch, sie darf mit nichten,
 Wann sie am schönsten strahlt im Sternreigen,
 Sie, die in Traum lullt Sehnen, Hoffen, Dichten,
 Sie darf mitnichten neben euch sich zeigen.
 Euch muss, nur euch, die höchste Anmut kleiden,
 Weil euch sicilischer Vulkan entfachte,
 Der lieb so Glut, wie Allgewalt, die boiden;
 Euch Augen, o die ihr, selbst wenn des blinden
 Verhängniß Schlag die Lieb' zu nichte machte;
 Im Nu sie wieder würdet neu erfinden.

Képelem, hogy örült volna Petőfi az ilyen tüzes dalokat író Petőfianusnak. Ezzel a herczeg-gel szemben még azt is megloccsottatna volna neki, hogy herczeg*) De Spuches irodalmi működését tekintve, az ember kétkedve kéri: hogy mi na-gyobb e ritka emberben: a tudós, a költő, a nyelv virtúoz vagy a nemes férfi?

Di Pietro (az id. h.) „Sintesi Intelletuale e Letteratria dei più eminenti Scrittori di questo Saggio Critico” cz. utolsó szakaszában a követke-ző rövid jellemzését adja (356. l.) „nagy lélek, — melyet hellen lyrika mérsékelt, — exakt kritikus férfi, a legkülönbözőbb görög, latin és archéolo-giai tanulmányokat űző.”

Szintén Palermóban él, mint az egyetemen a Rhetorika és költészet tanára egy másik ki-váló író: Bozzo József, az ottani Akademiában nyelvtudományi, és szépirodalmi osztálynak titkára, ki előtt Petőfi neve szintén ismeretes. Csak futó-lagosan említem fel még mint Boccaccio legújabb editorát.

Visszatérve most újból a sziget keleti partjára éppen az Aetna alján találkoznunk Ca-taniában az egyetemen egy európaihírű nagy kö-ltővel, ki Petőfinék jelesen „Tűz” cz. költeményét

*) Egyébiránt igen könnyen félreértették már az efféle ártatlan czélzásokat Petőfirre, és pedig abban a naív feltevésben, hogy a féjdalom alig 25¹ évét élt fiatal kö-ltő mint kézz ember volna megítélendő. A fejtűdést észre se vették Petőfinél. Jelenen Petőfi republicanus optimis-musa egészen más szempont alá esik, mint a melyből szólnak és fájdalom irnak is róla. Petőfi a „kunyhók köl-tője” Petőfi a „nég” költő.

Hirdetési díjak

Határoz haszborított gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eck-haus den Wallzeile 36.) Haasensteint et Volger (Wallzeile, gasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapeston. Haasensteint et Vogler hirdetés közz. irodája. Weiss József hirdetések felvételi irod. Bécsben Wallzeile 13. és Budapest Szervitátsr 5. sz.

Nyilattéri czikkok

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

és vasuti kamatbiztosítási előlegek), tárgyalása ké-sőbbre halasztatott.

A IX. (Horvátország beligazgatási szükség-lete) X. (Fiume), XI. (Áll. számvervészek) válto-zatlanul fogadtattak el.

A XII. (Miniszterelnökség) fejezeteél Buj-anovics Sándor és Horváth Lajos a rendelkezé-si alapra nézve tett megjegyzéseket. Az előbbi annak lezállítását indítványozza, az utóbbi fel-világosítást kéri az iránt, vajjon a kört összegnek egy részét fixirozott kiadások veszik-e igénybe vagy sem.

Tisza miniszterelnök felvilágosítása után, melyben kijelentette a többi közt, hogy ezen alap jelentékeny részét a rági honvédek és családjaik segélyezése veszi igénybe, a bizottság ugy ezen tételt, mint az egész fejezetet elfogadja, csupán a nyugdíjaknál vétetett fel pótlólag már 420 frt egy titkárnak időközben történt elhalálózása kö-vetkeztében.

A XIII. (6 Felsőge személye körüli mi-niszter) és XIV. (horvát-szlavon-dalmát minisz-ter) költségeinek fejezetei változatlanul fogadtat-tak el.

Ezután a belügyminisztérium költségveté-se került tárgyalás alá, mely néhány kisebb fon-tosságú észrevétel mellett rövid tárgyalás után az előirányzat szerint változatlanul fogadtatott el.

— Az osztrák birodalmi tanács megkezdte a berlini szerződés tárgyalását. A nyi-latkozásra készülő szónokok hosszú sora — 12 szónok volt a bizottsági javaslat ellen és 12 mellette föl-irva — elég nagy vitára nyujtanak kilátást; ha-bár Ausztriában a cloture is bele szokott szólni a vitába és elejét veszi tultengésének. A vita iránya ki van jelölve a két határozati javaslatban, mely előterjesztetett, s melyek közül az egyik az egyik, a bizottsági javaslat egyszerűen, a másik pe-dig, Herbstkéé, a felíratra való hivatko-zással, tehát rossz szálólág kívánja a szerződést tudomásul vétetni.

— A Boszniaában és Hercegovináb-ban levő csapatok körében történő változá-sokat illetőleg Bécsből a következőket jelentik: Jelenleg még csak 8 tartalék gyalogezred van r-szint az occupált tartományokban, részint a hor-vát-szlavon határon és pedig az ujvidéki 6-dik tartalékgyalogezred Szerajevóban, a belovári 13-ik tartalékvezred Prijedorban, a budapesti 32-dik tar-talékvezred Brskában és Szamácóban, a kecske-méti 38-ik tartalékvezred Francisczában, a tren-csénai 71-ik tartalékvezred Ottocsaóban, a soproni 76-dik tartalékvezred Károlyvárosban, az székei

ültette át olaszba. Rapisardi Marioról szó-lók, kit ugyan nem számítok még a Petőfi-isko-lába, mint Bozót, sőt De Spuchest se, hanem csak a sicilii Petőfibarátok vagy egyáltalá-ban Petőfianusok közé.

(Folytatása köv.)

III-ik RIKHARD KIRÁLY.

(Tanulmány: Molnár Györgytől.)

II. Rész.

Rikhard a trónig.

(Folytatás.)

Egressy G. remek könyve oly jelesen tanít-ja a színészt a magánbeszéd előadására, hogy ez egy fejezetért is megérdemelne, hogy a legutolsó színész asztalán — még a száraz kenyér mellett is, ott lenne e könyv!

És valóban talán a legnehezebb földat a szini művészetben a magánbeszéd előadása. A ma-gánbeszéd a drámái költészetnek folája, de Shaka-pere-nek sikerült ezt is legalább napfoltta tenni. Életemben mindig féltem a magán-beszédől és Salviniit kivéve egy nagy művésztől sem láttam a magánbeszédet egészen helyesen előadni; képtelenségnek tetszett mindig, mely a gyakorlatban — legalább tökéletes értelemben vére — kivihe-tetlen. Ridg ha valamely tragédiában, ugy bizony-nyal III. Rikhardban volna nagy szükség a szá-m-talan magánbeszédek művészi előadására, ennek tökéletes kivitelére a színpadon.

Salvini j! Hamletben, de legkövetkezősebben a Vadon físiában előforduló magánbeszédeknek egy különös és eddig senkitől nem látott oladási módjával győzte le a „magánbeszéd” képtelen-séget.

Sajátszerű tünemény ez, a leggeniálisabb föl-fedezés a szini művészet világában: az alap meg volt ugyan rá, mint ezt Egressy G. könyve és Hamletben az 6 nagy művésze is a „lét és nem lét kérdése ez” kezdetű nagy monolog remek előadása, szintén bizonyítja, de Salvini es

*) A Cassone és Milelli közt vont párhuzamhoz meg-jegyzem még utólagosan a következőket: Jóllehet Milel-inek éppen ezzel a fordításával más olasz költők és for-dítók se voltak megelőzve; mert különben szinte meg-magyarizhatatlan volna ez a tény, hogy miért keletkezett éppen az „Etelke-hez” cz. kis költeményből a Cassone-fé-le fordításban kívül (mely kézirabban hever), még kétfend-beli olasz fordítás, mely különféle helyeken jelent meg: Faustini L.-é, kitől még igen sok Petőfi fordítást bírnak, ugyint egy másik nem sicilii Petőfianus-é Francesconi Éber Emília-é . . . Ezekről is más alkalommal többet.

78-ik tartalékezed Bogaticzában és végre az ot-toszázi 79-dik tartalékezed Krupában. Ezen tartalékezedek a magyar korona területéről egészít-tetnek ki, s az illető vidékekre szulyosan neheze-dik azon körülmény, hogy a tartalékosok a tén-yleges szolgálatban visszatartatnak. A hadügym-iniszteriumban ennek következtében elhatározottat, hogy mihelyt az utak az occupált tartományok-ban, valamint a Száva mentén használhatóbbak lesznek és nagyobb mérvű csapatelhelyezések tör-ténhetnek, az említett tartalékezedek oly sor-gyalogezredek és vadász-zászlóaljakkal által váltassanak fel, melyek a tava-valyi occupationalis hadjáratban nem vettek részt.

Socialismus és absolutismus.

(D.) Az élet pezsgő szilaj folyama sokféle szenvedélyeket hoz felszínre, s a nép, mely 'belől ép úgy forr, hányódik, képződik, mint egy tűzokádó-hegy, és kívül ép oly nyugodt, mozdulatlan, nem egyszer elragadva a belső tűztől, kitor, tüzzel, hamuval borít el mindent, mi körülötte virágzik, és miután így eleget tett romboló dühének, magába vonul s forrong, hányódik, képződik tovább. Ez a nagy forradalmak lefolyása, mindenik erőszakos rázkódással jár, felforgat, lesöpör mindent, mi neki ellentállani merészel, tör, zuz, ront, alkot és teremt és megszűnik; ekkor jönnek újból az elnyomatás, a nyugalom napjai: a krater, mely tüzet kiadta, visszavonul tüzet gyűjténi. Európa most ilyenmő processus előtt áll, a látszólagos nyugalom alatt égő tűz lappang, mely néha kidob egy szikrát, s azután forr tovább csendesen, de a kirepennő szikrák elég világot vetnek arra, hogy belássuk, miszerint Európa egy társadalmi harc kezdetén áll, melyet vagy megharc-zolni és tökéletesen leigázni, vagy engedelme-nyek által kiengesztelni, megelégni kell, de mindeneset-re számolni kell vele, addig míg nem késő, egyik vagy másik módon. Orosz- és Németországban már foly a harc a kormány és a nép között, Angliában a töképezések és munkások között, melyik félnek van igaza? jogosult-e a harc a társadalmi factorok között? közbübs kérdések; a tény az, hogy a harc foly s mindkét fél annak érzetében, hogy teljes igazsága van, folytatja a harcot; de van itt egy más tény is, s ez az, hogy mind „Orosz”, mind Németországban kezd a küzdelem az absolutismus és a szabadelvű alkotmányosság küzdelmévé válni; absolut államban, mint Oroszország, ez egészen természetes, de hát a nagy Németországban? a felvilágosultság, a mi-veltség, a rendszerített országhaz, pedig, hogy ez így van, hogy a vér- és vasember az összes német szabadelvűség ellen folytat irtó háborút, azt mind az a kis ostromállapot, mely most ott leg-szebben virágzik, mind az új javaslat, a parla-ment büntető hatóságáról világosan bizonyítja; bizony szomorú kép, a valódi szabadság szerető-jének arca elborul ennek láttára; egyfelől az éhe-ző tömeg piszkosan rongyába takarva, kenyeret követelve emeli kiaszott karjait; másfelől az ab-solutismus emberei fényes egyenruhában, ragyogó sisakkal, kifont karddal ép oly éhesen, mint amaz, de nekik nem kenyér kell, hanem vér- és ural-kodásra éhesek. S mi lesz itt a szabadság bará-taiból, vagy elpusztulnak a békében, mert hisz a ki két széláramlat között áll, rendesen mindkettő által eldög nyomatik, míg agyon lesz nyomva,

alapról oly magasra emelkedett fantáziájában és a kivitelben oly mélyre is hatolt, hogy elragad-tatva, elbűvölve, csodálattal és hódolattal eltelve hajolhatunk meg a psychologiai talány ilyen meg-oldása előtt, melyet Salvini a legnagyobb virtu-ozitás netovábbjával érvényesít. E lélektan kérdő-jel valószínű megfejtési processusát, művészi ki-vitelét alig lehet kellő szavakkal megmagyaráz-ni; a hatás oly nagy, hogy az ez alatt fogvatart-ott ész és érzés nem tud róla számot adni: a néző elfogódott, elszorult kebellet hallgatja, nézi e rendkívüli megfejtést, melynek vezérelvvel mint-ha lélecznyomástól szabadult volna meg, — a lélegzet vételeknek egy önkénytelen és általános halk sohajtását hangoztatja minden kebel. Rám azt a hatást tette, mintha a lélek jelent volna meg a tárgyiaságnak oly eszményi magasságában, és oly aetheri átlátszósággal, mely a legszebb illúzióban bár csupán csak halló érzékünk által jelentkezik többi érzékeinkben, de az élénk benyomás folytán mégis szinte látni is vőljük.

Az éleszen figyelő szemében bizonyos gépi-es formában tűnik föl e művészeti jelenség — mert ilyennek is nevezhető, de ez mit sem von le művészeti értékéből, mert egy hajszálnyi vo-nással sem közeledik a hasbeszélés felé, hanem oly tisztán különíti kétfelé az erkölcsit az anyag-tól, mintha a szemünk előtt álló testtől külön vá-va, maga a lélek beszélné!

És valóban „lélek-beszéd”-nek, a gon-dolkozó ész és lélek beszélésének” le-hetne nevezni Salvini előadási módját a magán-beszédben, mely egy tüneményszerű jelenség a zsi-ni művészet fogalmában.

Ezzel a mesteri tudományjal kellene a ma-gánbeszédeket előadni és valószínűbb tenni, külö-nösen az oly magánjeleneteket, mint Rikhard első scénája is.

Shakspeare III. Rikhard tragoediája 1477—1485. évi időköz alatt folyt le, — Clarence György fogságából Rikhard haláláig Bosworthnál: — te-

vagy vágyaik dacára csatlakozniok kell valamelyik félhez s elősegíteniok vagy az egyik vagy a másik irányt.

De talán még sem reméljük, hogy a rend valódi barátainak szava nem fog pusztában el-hangzani; reméljük, hogy nem lesz elég erő az absolutismusban a társadalmi rend védelmének örve alatt elnyomni a szabadságot; reméljük, hogy a német nemzet mint egy ember fog felkelni, hogy ledobja azt, ki legszentebb joga, szabadsága ellen már annyi merényletet elkövetett és oly kö-vetkeztesen tör; hisz nem is lehet másképp; le-jártak ma már azon idők, midőn egy ember — bár mennyi érdeme is lehet különben — korlát-lan ur legyen népek milliói felett; lejárt márideje a szuronyok uralmának, elmúlt s többé vissza nem jő az, hogy egy nagy nemzet engedje magát tú-relmesen megnyergelni a rajta lovagolni akaró-nak; nem, nem lehet az, hogy a német nemzet tovább törje a megaláztatást, nem lehet az, hogy be ne lássa, miszerint magát a socialismus elől megmennteni kívánván, az absolutismus karjaiba veti, hisz ez annyi mint kikerülni Charybdis-t, hogy Syllába essék; elvégre is be fogja látni e nemzet, hogy nem lehet feloldozni a szabadságot, mely bizonyára a socialismus ellen is a leghatha-tóssabb fegyver, egy ember önkényének, egy em-ber szeszélyének.

S a nap, melyben ez bekövetkezik, lesz a szabadság legszebb, legfenségesebb diadal napja, akkor fog bebizonyosulni, hogy az eszme hatal-masabb, mint az ember, akkor fog bebizonyulni, hogy Európa szakított az absolutismus minden tradíciójával, mert akkor fog elbukni az utolsó kor-mányférfi, ki mivel nemzetlen önkényűleg ki-vánt uralkodni. És így nem fog Európában győ-zelmet aratni sem a socialismus, sem az abso-lutismus, hanem ki fog magaslani a küzdelemből a szabadság fenségese alakja!

Külföld.

A konstantinápolyi francia nagykövetség, Fournier, az újvi diplomatai tisztelgés után a szultán által magánkihallgatáson fogadta-tott, hogy előadja véleményét a fenyegető pénzü-gyi helyzet javítása, rendezése iránt. A francia kö-vet nagy őszinteséggel kijelenti a szultán előtt, hogy nincs más menekvés, csak ha a szultán a pénzügyi igazgatást becsületes és szakértő kül-földiekre bizza: „mert — nyomond — felséged hi-valynokait megvesztegetik a vámbívatásban, meg a tartományokban, megvesztegetik a pénzügym-iniszteriumban is, — és engedje felséged kimon-danom, hogy felséged tulajdonaival van kö-rülvéve.” Maga Kheiridin pasa nagyvezér tolmácsolá törökül a szultánnak Fournier francia szavait. Fournier beszéteitől felvitt magával egy Perruchot nevű tolmácsot is, ki erősíté, hogy a nagyvezér mindent híven előadott a szultánnak. — A török uralkodó ezután átvitte a beszédet a kölcsön ügyére, mire nézve azt felelő Fournier, hogy Franciaország nem vállalhat garantiát; a francia kormány azonban szívesen nyújt erkölcsi támogatást, csak aztán a porta is nyújtson kellő biztosítékokat arra nézve, hogy komoly szándéka van követni azon tanácsokat, melyeket a francia követ többször adott.

Az angol-afghan háború.

Az indiai alkirálynak egy az indiai hivatalhoz intézett sürgönye a következő részületeket közli a

hát 8 év alatt, melyből csak két év jut a tra-gédia másik felére, a mely időig Rikhard király volt, hat év pedig az első felére, mely idő alatt Rikhard véres munkáját végezte.

VI. Henriket utjából már eltérve, hátat for-dít a béke örömeinek, hogy saját testvéreit és ezeknek gyermekeit is elpusztítsa, mint a kik még előtte állnak a koronához vezető ösvényen.

London egyik utcáján lép föl (jobb ha már bent áll a színen) Rikhard egymagában és egy nagyon világos expositióval, magánbeszédben tárja fel sötét terveit, melyekkel nagy céljaira tör.

E magánbeszédben lelkének egész világa, szenvedélyének egész bűnsége nyilvánul, még pe-dig az ördögi kedélynek oly cynismusával, hogy valóban a pokol ocsmány hányadékanak tartjuk, melyet a világra dobott.

Rikhard ez első magánbeszédét igen celsze-rű volna, a VI. Henrik harmadik részében előfor-duló két magánbeszédből kiegészíteni még akkor is, ha a királytragédiák III. Rikhard előadását megelőzik, ez ismétlés, ha nem is szükséges, de fölösleges sem volna.

E bevezetési scénát még oly nagy művészek is, mint Dawson, a szín elejére rontva, mintegy a közönségnek declamálják el, bolott ez is, mint minden magánbeszéd, a drámai költszetben elő-forduló személynek saját lelkével való tépelődése — „hangosan gondolkozó lélek”. (E. G.) melylyel az előadó szintén a műtárgy megtestesí-tését eszközi — közvetíti, de a kinek a költő eszményén kívül, valamint más jelenetekbe, úgy ebben sincs senkivel és semmivel se dolga.

Rikhard első magánjelenését is tehát a lé-leknek oly erőre való emelkedésével kell adni, mely a testet mintegy gépeszközzé teszi, melyen át a korlátlan urrá lett eszlelem hangos szókkal jelentkezik, az az: mintha maga a lélek be-szélne.

IV. Eduárd a gyönyörök mértéktelen élvezé-

bit és afgán lovasságnak Kandahar előtt történt ücszetükközéséről:

Stewart tábornok jelenti, hogy a Pallázár ez redes parancsnoksága alatt álló lovas előcsapat rá-bukkant egy 500 főnyi afgán lovassapatra, me-lyet nagy könnyűségeit legyőzték. Az ellenség vesztése 34 halott és fogoly, a miénk csupán 4 se-besült. A megvert csapat Kandaharba futott.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Kalkuttából, jan. 11-éről: Stewart tábornok táborából érkező táviratok szerint, Kandahar kormányzója és hiva-talnokai, az alkormányzó kivételével jan. 6-dika éjjelén Heratba menekültek. A kandaharai csak a tábornok megérkezését várják, hogy a várost for-maszerden átadják. A brit csapatok jan. 9-én fog-nak Kandaharba bevonulni. (Tényleg be is vonul-tak. Szerk.) A merre vonulnak, a lakosság nyugodt magatartást tanusít.

A Roberts tábornok hadoszlopából eddig csak öt ember szökött meg. A harcban szenvedett vesz-téség 128 ember, beleszámítva 4 halott 3 sebe-sült britt tisztet.

A „Standard” harcztéri levelezője jelenti, hogy Stewart tábornok a tavasz előtt nem szán-dékozik a Kandahar völgyön keresztül nyomulni, mert a rendelkezésre álló baderöl nem taná-csos a messzefekvő Heratig menni.

A „Times”-nak jelentik Lahorból jan. 12-éről: Január 1-én Browne tábornok Deslala-badba impozáns durbart hívott össze, melyben a legtöbb khán és a környék legbefolyásosabb lako-sai részt vettek. Cavagnari őrnagy beszédet mon-dott a gyűlékezethez, felolvasta az alkirály pro-klamációját, hangsúlyozta a legújabb sikereket, melyek a britt kormány erejét s az emir ellenál-lásának hiúságát kimutatták, s ismételtelen biztosít-ta a gyűlékezetet, hogy a brit haderőnek nem az afgán néppel van dolga. A fő khán válaszában megnyugvásának adott kifejezést a felett, hogy urat cserélték s egész nyíltan felajánlotta szolgálatait.

Jakub khán még eddig nem adta jelét meg-hódolási szándékának, de hir szerint az ügyek békés rendezésére hajlandónak mutatkozik.

Az ipari szakoktatás ügye hazánkban.

A földmívelés, ipar- és kereskedelemügyi mi-niszternek az 1879-ki költségvetésre vonatkozó indoklása érdekes részületeket tartalmaz az ipari szakoktatás ügyének állásáról is, a mely részületeket következőkben átvesszük.

Először is a házi ipart és iparos szakokta-tást terjesztő pozsonyi egyesület véve szemügy-re, ez 43,395 frt 39 kr pénztári zárlattal szem-ben 6000 frt állami, segélyben részesült. Ezen összegben a tagsági díjak 1877-ben 4680 frt 30 krral szerepeltek, a többi pénzt az egyesület a tanmühelyek jövedelmei, — egy sorsjáték rendezése, — egyes közintézetek s hazafiai áldozatkész adományaiból szerzi be; megjegyezvén, hogy az egyesület a jelenleg a pozsonyi női ipartanítónő-képzede számára egy házat szándékozik megvenni, melyre az adakozások sikerrel folynak be. Az egyesület Pozsonyban fentart egy női ipartani-tónőképzedet. A növendékek száma 54. Az inté-zet élén áll egy igazgatónő, mellette egy felügye-lő, gyakorlati tanítónő; elméleti oktatás cél-jából pedig 4 tanító és egy rajztanító működik. Az intézet folyó évben állami jelleggel ruházta-tott fel, s a folyó évi vizsgákon 16 rendes és 1

zetében annyira elmerült, hogy a tragédia kezde-től már győztes beteg és az orvosok féltik életét; Eduárd tehát inkább a halálé má, hogysem ut-jában állana Rikhardnak, így először is másik báty-ja, Clarence Györgyre veti ki hálóját, irkák, it-as jósok által azt hirdetvén, hogy Eduárd utó-dít (a gyermek királyfiakat) G. betűn kezdődő név fogja örökségeiktől megfosztani, s minthogy György hercege neve G. betűn kezdődik, a féltékeny Edu-árd király, öcsösét a Towerbe záratta.

Rikhard az expositio magánbeszédében, lel-kébe való mély elmerülésével, a sötét tervek ki-fejezése mellett egyszersmind maga magát is is-merteti, itt Rikhard ő a maga egész sötét vilá-gában, szellemi erejének reflexiójában, mely hogy valószínű legyen, azt Shakspeare az előadó művész költői felfogására és a felfogásból származó mes-teri kivitelére bízta.

Rikhard a lelkébe való mély elmerüléséből a magán beszéd e végzavarával ébred vagyis rez-en föl:

„Merülj lelkembe gondolat: Clarence!” jón.” és kivetkőzván Rikhardból, el kezd alakoskodni, művésziileg játszan a testvéri szeretetet.

György herceget csakugyan fogságba vi-zsik és Rikhard e fölött csakugyan megbotránko-zást játszik György bátyja előtt, majd e tettheért a királyt és véreit gyanusítja, majd pedig Györ-gyöt Eduárd ellen igatja, ki nejéért testvéreit sem hagyja biztonságban, végre igéri, hogy mi-nél előbb kiszabadítja a fogságból, azonban ma-gára maradvá ismét mint Rikhard ezt bíltja utánna:

„Menj, járd az utat, melyen vissza nem térsz. Nyílt, bárgyú Clarence! — Oly nagyon szeretlek, Hogy nemokára lelked égre kúldom.”

Most föllep Hastings, egyike az azon korban élő leghatalmasabb és legnépszerűbb lordoknak, ki a királyné vérei által — kiket szintén Rikhard bujtogatott fel — fogságra jutott, mert mint kincs-tárnok az Angliában IV. Eduárd király alatt elő-ször szervezett állandó hadseregtől

rendkívüli növendék a tanítónő képesítő vizsgá-lat kitűnő sikerrel latette. Ezen ipari tanítónő-kel az egyesület már a folyó évben megkezdette a női ipar tanmühelyek létesítését. Ily tanmü-he-lyek megnyitattak Nagyszombatban, Zsolnán, Kőrmöczbányán, Baánban, Bitsén, Szokolozán és Érsekújvárt. Egy másik alkotása az egyesületnek a zay-ugróci műmetszészeti tanmühely. A tan-mühely gr. Zay Albert anyagi és erkölcsi támo-gatása mellett folytonos fejlődésnek örvend. — Van 18 növendék. Az egyesület Nagyszombatban kősarfón tanmühelyt állított fel. — Ezen tan-mühely előbb Somorján létezett. — Nagyszom-bat város 600 frttal lépett az egyesület tagjai közé, s ugy e kősarfón, mint nőipar-tanmühely helyi-ségeit, tanító és tanítónő lakásait ingyen adja és ezeket fűteti és világítja. A növendékek szá-ma ez idő szerint 14. Van még az egyesületnek Zniön egy műmetszészeti tanmühelye. — Ebben 1876-ban csak a tanító-képzede növendékei tanít-tattak; 1877-ben azonban a tanmühelyben már két növendék is nyert kiképezést. Az egyesület jövőre nőipari tanmühelyen kívül Besztercebá-nyán egy harmonium és más zeneműszer-készítési tanmühelyt és Kőrmöczbányán gyermekjáték-tan-mühelyt szándékozik felállítani, fokozott kiadásai-val szemben az eddig nyert évi segélyt legalább 800 frttal, tehát összesen 6,800 frtra felemeltet-ni kéri.

Az iparos szakoktatást és házi-ipart terjesztő felvidéki egyesület a berendezési és felszerelési költségekre engedélyezett 2,000 frton felül, alko-tásai fentartási költségeire 1,960 frtot nyert. — Az egyesület mult évi pénztári zárlata 8,006 frt 59 krt mutat fel. Ezen összegben a tagsági ille-tékek 310 frttal fordulnak elő. Az egyesület lé-tesített Kassán kötszövőszeti tanmühelyt, mely 6 kézi kötszövőszék — 8 mechanikai székkel és ezen gépekhez tartozó mindennemű készülékkel, s egy teljesen felszerelt apparátúr felhírtóval bír. Az intézet növendékeinek száma 7. A növendékek körülbelül 305 bécsi font gyapotot és gyapjufona-tat dolgoztak fel, melyből előírható 285 font kész áru, és 110 appretura alá jövő nyers áru készült. Az egyesület Rimaszombatban műfárag-szati tanmühelyt tart fenn. A növendékek száma 12—15. Berendezése 800 frtba került; a város 250 frt bér mellett az intézet számára tanhelyi-séget tart fenn. A növendékek által készített munkák értéke 1877-ben 600 frtot képviselt. Az egyesület folyó év június havában Jolsván kötsz-tergályozó és csiszoló tanmühelyt létesített. A tanmühely 8 növendék felvételére alkalmas. Van az egyesületnek S.-A.-Ujhelyen kősarfónszati ta-nmühelye, a melyben 7 növendék nyer oktatást. Végül Homonnán műmetszészeti tanmühely áll fenn, melyben a növendékek száma 11-re rug. Az egyesület jövő előíránzata szerint, állami segély fejében, jövő évben 2,700 frtot szándékozik igény-be venni.

A háziipart és iparos szakoktatást terjesztő-egyesület Seps-Szent-Györgyön szövészeti tanmü-helyt tart fenn, melynél a miniszterium költségén egy ipari felügyelő van alkalmazva. Az egyesület Seps-Szent-Györgyön egy len-, kender-, gyapju-és gyapot-fonódt szándékozik létesíteni. A fondá fel-állítás egy szövetekezt közreműködése mellett van tervezve, s felállítási költsége 60,000 forint-ra van előíránvoza — Ezen összeghez a ministe-rium három éven át 5,000—5,000 forinttal va-ló hozzájárulását helyezte kilátásba, azonban ed-

(melynek III. Rikhard volt a fővezére) némi zso-lott megvont; Rikhard éles elméje felismeri, hogy Hastings lordot vagy meg kell nyernie, vagy utjából eltennie. Rikhard először is megnyerni igyekszik őt, és a legnagyobb részvétellel kérde-zi tőle:

„Hogy tölté a börtön idejét?” s midőn Hastings közlékenységében ily szókkal fa-nyegyetődzik:

„Türelmesen, mint rabnak kell, nemes lord: De élek én, mylord, s hálás leszek Azokhoz, akik okozói voltak.

Rikhard mohón ragadja meg az alkalmat, hogy Hastings-et behálózza és igazsága, elhitetvén vele, hogy az ő ellenségei juttaták börtönbe Clarence herceget is, majd Eduárd király betegsége fölött mély aggodalomt fejezvé ki, Hastings-et előre küldi Eduárdhoz, a hová ő is követni fogja.

Magára marad és sötét terveit tovább fűz-ve, majd Eduárdhoz indul, hogy ennek gyűlöletét még jobban fűszítsa György ellen és halálra ítél-lését kieszközölje; biztosan reményli, hogy Eduárd nem élhet már soká, de gondoskodni akar arról, hogy György még Eduárd előtt utazzék gyorspos-tán az égre.

„Eduárd királyt, ég, ekkor vedd kegybe” mondja és folytatja ördögi humorral:

„Hagyjon vesződni engem a világgal: Majd Warwick időse”) lányát elveszem;

Ezt akarom; nem épen szerelemből, Mint más titokban burkolt céll miatt, Amelyet e más által kell elérnem. De még előre nyúzóom a bakót: Clarence lehel még: Eduárd él és ural még; Ha ők letűnnek, nyertes én leszek. Várni nem tud, nem akar, — nagy erély-vel a végrehajtáshoz fog és Eduárdhoz siet.

*) Az ifjabb helyett, a mi saját hibára a fordításban, mert Warwick ifjabb leányát Clarence veszi, nőt, ki-től fia és leánykája is van, míg az idősebb (Anna) Hen-rik fiának, Eduárd hercegnek volt a neje, ki most özvegy és a férjét, apját, a mint ezt említi is, Rikhard ölte meg.

dig az engedélyezett államségély kiutalványozásá-hoz előszabott feltételeknek az egyesület még nem felelt meg, a segélynek folyó évre kilátásba he-lyezett kiutalványozása az idénről elmaradt; azon-ban a fondá közelebből leendő felállításá kilá-tásba lépven helyezve, ezen őszszeg az 1879. évi előíránzataban megint kiadások szerepel; — eh-hez pedig hozzáadva az egyesület többi alkotásai-ira, mint a kézdi-vásárhelyi műmetszészeti, továb-bá a zágoni gyermekjátékszer s a Sapi-Sz.-Györ-gyön létesíteni szándékolt festőde felállítási és fen-tartási költségeire igénybe venni szándékolt 1.000 forint államségélyt, ezen egyesület jövő évi segé-lyét a költségelőiránzatban 6.000 frttal kellett fel-vennem.

Ujabbán az erdélyrészi (székelye Kolozsvár), továbbá erdővidéki és tiszavölgyi házi ipar és iparos szakoktatást terjesztő egyesületek is megalakulván, az utóbbi egy női ipar-, kősarfón- és gyermekjá-ték-tanmühelynek felállítására íránt már működésbe is lépven, ezen három egyesület részére nyújtandó állami segélyt 140 frtba lehetett csak megállapi-tanom.

A felsőmagyarországi selyemtermelő-társulat a miniszterium részéről a gépek beszerzése és be-berendezési költségekre 1800 segélyt kapott, mely-ből ezen hitel terhére 1200 frt esik. Ezen társu-lat célja a felsőmagyarországi selyemtermelésnek lendületet adni, s a selyemnek feldolgozása által a selyempipart ott kifejlesztetni. A társulat 73 tagból áll, 110 részvényes; a részvények név-értéke 10 frt. tehát 1100 frtot képviselnek. Ezen társulat segélye csupán a berendezésre kéréstén, jövő évben segély számára kilátásba nem helyez-tetett.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— Munkácsyról, politikai és nemzeti hitvallásáról, érdekes tárczát közöl a „N. W. Tag-blatt”. Neményi Ambrus tollából. Munkácsynak, mondja Neményi, sohasem volt politikai hitvallása; ő töle bátran végbemehetett az osztrák-magyar ki-egyezés, orosz-török háború, vagy akármi — nem tud róla semmit, ha a feleség meg nem mondja neki. Nemzeti hitvallása más sokkal erősebb, s soha művész vagy művelt ember nem volt, kinek min-den ízében, minden szavában, minden mozdulá-tában, erőleesebben nyilatkoznak a magyarossá-g, mint Munkácsyban. Nyulánk, büszke alak, álón-ken IV. Henrikre emlékeztető arccal, de ennek vidor ravaszgása nélkül, de mély melancholia vo-nása mutatkozik arczán, a minőt borus gyermek-kor vés az ember lelkébe vagy arczába. Ő művé-szi fensége impozáns hatást is gyakorol — a mig hallgatnia méltóztatik. A párisi „Salon”-ban uralkodni, „Milton”-t festeni — az neki könnyű dolog; de a francia conjugátiót megtanulni — arra száz esztendő mulva sem lesz képes. Kedves, okos neje hiába iparkodik megtanítani a „Miská”-t — nem lehet! Ugy van a nemetel is. A német könyv bizalmas barátja neki — a német szó en-gesztelhetetlen ellensége. Szegény jó Munkácsyné még kevesebbre vitte a magyarral, mint férje a franciaival; pedig milyen szorgalmasan tanulmá-nyozta a magyar Ollendorfiót (Neményi vezetése mellett is), mennyi sok szépet ígért neki férje, hogy mit fog neki elmondani magyarul! Mind hiába! — A Munkácsy „nemzeti hitvallása” még másban is nyilatkozik. Hányszor hagyja ott vendégeit, híres festőket és szobrászókat, s tekintí meg a legben-

Ezalatt VI. Henrik holttestét nyitott kopor-sóban hozzák London utcáin; Anna, a király megölt fiának özvegye kíséri a halottat, melyet szt. Pál templomából temetni visz Chertseybe; a koporsót a Lancaster háznak lenhivőbb nemesei fogják körül; a kis gyászmenet meg-meg áll London utcáin, hogy a szent teherrel — mint Anna mondja — megpihenjen, és e pihenés alatt, Anna hangos átkokban tör ki a gyilkos ellen, ki nem más, mint Rikhard, az uralkodó hatalom egyik feje és a Lancaster ház legfőbb buktatója, mely-nek helyében most a York-ház ül a trónon. Anna tehát először is és legfőképen izgatni akar London utcáin a megölt Henrik király holttesté-vel a nép közt, mely Henriket szeretete; Anna ez izgatásában annyira megy, hogy a babonát is, mi amaz időben mindenkinél vakhított vált, fel-használja, midőn Rikhard jelenlétében Henrik se-beit újra vérződnek látja, hirdeti, mely a gyilkosra vall, ha ez az ártatlanul megölt holttest előtt meg-jelen. Másodszor, minthogy ánnepélyes (egyházi) temetést nem tarthat, tehát tüntetőleg legalább polgári temetéssel akarta elakarítani a nép ál-tal kegyelt király földi maradványait.

A nemzeti színházban azelőtt helytelenül sce-niozott rendező könyv mellett, még azt a nagyon téves és hibás merényletet is elköveték, hogy ezt a temetési scénát úgy fölpozpázták, mintha csak maguk a trónfosztó York hercegek temették volna el gyászpompával azt, a kit a család biztos-ságáért Rikhard legyilkolt. Gyászharangok zugták a színpalak közül, lengő gyász-lobogók alatt vonult a kigyózó (l)menet soka-sága, mintha csak London minden csehé, összes népe seregelt volna Henrik koporsója körül, — még az egyhá-z is képviselő volt!

Shakspeare csak nemeseit emlit kísérolül és az ánnepélylyel való eltemetést Rikhard egyik fegyverűl hagyja Anna ellenében, melyet a bizo-gesztelődés és bűnbánás jelölül kéri ki Annától és ígér Annának. (Ép így tesz V. Hen-

